David Zahumenský
advokátní kancelář

Ústavní soud
Joštova 625/8
660 83 Brno

V Brně dne 18. 8. 2014

Stěžovatelé: 1) nezletilý [redacted] zastoupený zákonnou zástupkyní – druhou stěžovatelkou

2) [redacted]

oba trvale bytem [redacted]

Zastoupeni: Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem Burešova 6, 602 00 Brno

Účastníci: 1) Nejvyšší soud ČR

2) Vrchní soud v Olomouci

Vedlejší účastník: Zdravotnická záchranná služba Jihomoravského kraje, p. o., se sídlem nám. 28 října 23, Brno, 602 00, IČ: 00346292

Ústavní stížnost s žádostí o odklad vykonatelnosti

proti usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2011 č. j. Cdo 292/2014-493

proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2013 č. j. 1 Co 44/2013-437

Elektronicky

Plná moc

T +420 608 719 535
F +420 545 240 012
W www.davidzahumensky.cz
E advokat@davidzahumensky.cz
73908673
hcnmsc9
Burešova 615/6, Veveří
602 00 Brno

I. Předmět ústavní stížnosti a žádost o odklad vykonatelnosti

1. Stěžovatelé podávají ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2014 č. j. Cdo 292/2014-493, kterým bylo odmítnuto dovolání stěžovatelů proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2013 č. j. 1 Co 44/2013-437. Posledně jmenovaným rozhodnutím byl zrušen rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2011, č. j. 24 C 3/2011-82 a bylo nařízeno, aby v dalším řízení věc projednal a rozhodl jiný samosoudce.

2. Stěžovatelé jsou přesvědčeni, že tato rozhodnutí zasahují do jejich ústavně zaručeného práva na zákonného soudce a na spravedlivý proces.

3. Poslední napadené rozhodnutí bylo stěžovatelům doručeno dne 26. 6. 2014.

4. Stěžovatelé žádají o odklad vykonatelnosti napadených rozhodnutí, aby v mezidobí nemohlo být vedeno řízení jiným nikoliv zákonným soudcem, které by pak bylo stiženo závažnou vadou a muselo by být provedeno znovu. Další jednání soudu prvního stupně s jinou soudkyní je nařízeno na 9. 10. 2014 a dle pokynů odvolacího soudu má proběhnout další doplnění dokazování. S ohledem na citlivost věci (zásah do soukromí a intimity, důstojnosti, zdraví) i vnímanou kontroverznost věci (a s tím spojený zájem médií) je každá účast stěžovatelky na jednání a každý další její výslech pro ni extrémně stresující a způsobuje její sekundární viktimizaci. Pokud bude rozhodnuto o vrácení věci původnímu zákonnému soudci, budou muset být úkony soudu provedeny znovu. Proto navrhujeme odložení vykonatelnosti napadených rozhodnutí.

II. Popis dosavadního řízení

5. Stěžovatelé se žalobou na ochranu osobnosti domáhali omluvy a finančního zadostiučinění po Zdravotnické záchranné službě Jihomoravského kraje za zásah do celé řady jejich základních lidských práv – soukromého a rodinného života, lidské důstojnosti, osobní svobody, domovní svobody, do práva nezletilého na zdraví a do rodičovských práv. K zásahu došlo po domácím porodu stěžovatelky během noci v únoru 2010, kdy záchranná služba byla přivolána k ošetření novorozence a jeho pupeční šňůry. Přestože dítě bylo zdravé a lékařem nebyl shledán ani náznak patologie, lékař trval na okamžitém převozu dítěte do nemocnice. Stěžovatelka a její partner s převozem nesouhlasili a navrhli, že se sami dostaví s dítětem na prohlídku v ranních hodinách. Lékař na ně přivolal policii a přinutil matku s dítětem k odjezdu do nemocnice. Během zásahu došlo k větrání bytu a následnému vystavení nedostatečně zabaleného novorozence venkovním teplotám, takže dítě bylo při přijetí do nedaleké nemocnice podchlazeno.

6. Případ byl přidělen soudci Michalu Ryškovi z Krajského soudu v Brně, který bez jakýchkoli předsudků vůči domácím porodům projednal, shledal zásah do osobnostních práv žalobců a přiznal jim přiměřené zadostiučinění. Soudce postupoval bez zbytečných průtahů, aplikoval platné zákony s přihlédnutím k mezinárodním Úmluvám, judikatuře Ústavního soudu a literatuře k medicínskému právu a pečlivě se vypořádal se všemi argumenty ve svém 34stránkovém rozsudku ze dne 19. 8. 2011 č.

j. 24 c 3/2011-82. V rozsudku také výstižně popsal nežádoucí lékařský paternalismus, který zasahuje do základních lidských práv.

7. Žalovaná záchranná služba proti rozsudku podala odvolání k Vrchnímu soudu v Olomouci, který rozsudek zrušil a vrátil zpět k dalšímu řízení. Vrchní soud v Olomouci ve svém usnesení ze dne 31. 1. 2012 č. j. 1 Co 311/2011-163 shledal celou řadu údajných vad rozsudku. Vrchní soud zpochybnil aplikaci zákonných podmínek pro poskytnutí zdravotní péče nezletilému bez souhlasu rodičů, kterou provedl soudce Ryška, a namísto toho vytvořil bez jakékoliv vazby na platný zákon svoji právní konstrukci „excesu" ze strany lékaře, ke kterému podle Vrchního soudu nedošlo a tudíž údajně nemohlo dojít ani k zásahu do osobnostních práv žalobců. Dále mj. vytkl údajné nedostatky v dokazování a nařídil provedení znaleckého posudku v oboru neonatologie.

8. Soudce Ryška splnil požadavky Vrchního soudu na další provedení dokazování, nicméně opět dospěl ke stejnému právnímu závěru, tedy že došlo k zásahu do osobnostních práv žalobců. Ve svém 59stránkovém rozsudku ze dne 16. 11. 2012 č. j. 24 C 3/2011-347 se ještě podrobněji a precizněji vypořádal se všemi aspekty případu a skutkovými i právními otázkami.

9. Na tento rozsudek Vrchní soud opět reagoval jeho zrušením a vrácením věci k dalšímu řízení, ovšem tentokrát rovněž nařídil, aby v dalším řízení věc projednal a rozhodl jiný soudce, tedy věc soudci Ryškovi odňal. Vrchní soud ve svém usnesení ze dne 27. 6. 2013 č. j. 1Co 44/2013-437 vytkl soudci údajné nedostatky v dokazování, setrval na své právní konstrukci excesu a vytkl soudci Ryškovi, že nerespektoval právní názor odvolacího soudu. Vrchní soud odňal věc soudci Ryškovi s tímto odůvodněním:

„Podle ustanovení § 221 odst. 2 o.s.ř. odvolací soud nařizuje, aby v dalším řízení věc projednal a rozhodl jiný samosoudce. Důvodem je fakt, že krajský soud nedodržel závazné kasační pokyny odvolacího soudu, v tomto směru vedl nepřípustnou polemiku s rozhodnutím odvolacího soudu, dokonce se tak stalo při jednání soudu, jak se to tvrdí v odvolání žalované a naznačuje se i v obsahu protokolu ze dne 15. 6, 2012 na č. l. 217 a násl. či z obsahu odůvodnění přezkoumávaného rozhodnutí (např. bod 99 a násl.). Nelze připustit ani tolerovat, aby na řádné a zákonné projednání a rozhodnutí ve věci měla jakýkoliv vliv averze soudu prvního stupně vůči kasačnímu rozhodnutí nadřízeného soudu. Tyto skutečnosti a pochybení soudu akcentovaná výše vedly odvolací soud k závěru, že soudce JUDr. Michal Ryška není schopen zajistit bezchybný a bezprůtahový postup soudu prvního stupně při projednání a rozhodnutí věci."

10. Stěžovatelé proti usnesení Vrchního soudu podali dovolání z důvodu, že zasáhlo do jejich ústavně zaručeného práva na zákonného soudce a jiných práv. Stěžovatelé poukázali na obdobný případ odnětí věci zákonnému soudci v podobně kontroverzním případu tzv. justiční mafie a odkázali na znění nálezu Ústavního soudu v této věci. Stěžovatelé vysvětlili, proč podle jejich názoru postupoval soudce Ryška v souladu se zákonem a proč spatřují v postupu soudců Vrchního soudu ovlivnění svými předsudky a subjektivními názory, které zapříčinili až protiústavní odnětí věci zákonnému soudci Ryškovi.

11. Nejvyšší soud dovolání odmítl jako nepřípustné svým usnesením ze dne 11. 6. 2014 č. j. Cdo 292/2014-493 s tím, že stěžovatelé nesplnili svou povinnost vymezit v dovolání předpoklad jeho přípustnosti. Zároveň však v obiter dictum Nejvyšší soud uvedl, že v daném případě soudce soudu prvního stupně nerespektoval závazný právní názor zřetelně a konkrétně vyslovený odvolacím soudem a že se tedy jedná o případ, kdy je možno použít ustanovení občanského soudního řádu umožňující věc soudci odejmout.

III. Porušení práva na spravedlivý proces, přepjatý formalismus

12. Odmítnutím dovolání došlo k **porušení principů spravedlivého procesu** obsažených v čl. 90 Ústavy a čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod a k **nepřípustnému přepjatému formalismu**, který je kritizován v konstantní judikatuře Ústavního soudu.

13. Podle § 241a o. s. ř., který upravuje náležitosti a důvody dovolání, patří mezi tyto náležitosti i vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání s odkazem na § 237 až 238a o. s. ř. Podle Nejvyššího soudu v případě stěžovatelů nebyla tato náležitost splněna a jde o vadu, jež brání pokračování v dovolacím řízení, neboť v důsledku absence uvedené náležitosti nelze posoudit přípustnost dovolání. Proto bylo dovolání odmítnuto jako nepřípustné.

14. Stěžovatelé jsou toho názoru, že **přípustnost dovolání byla v dovolání implicitně vymezena**. Podle stěžovatelů **nic nebránilo projednání dovolání**.

15. Stěžovatelé v dovolání poukázali na to, že došlo k porušení ústavně zaručených práv stěžovatelů odnětím věci zákonnému soudci a **poukázali na existující judikát Ústavního soudu** (nález IV. ÚS 956/09) **k velmi podobnému případu** (svévolné odebrání kontroverzního a medializovaného případu kompetentnímu soudci) a na výklad Ústavního soudu, že možnost odebrat případ soudci je nutné vykládat restriktivně a způsobem šetřícím v maximální možné míře ústavně zaručené právo účastníků na zákonného soudce.

16. Stěžovatelé nezmínili judikaturu Nejvyššího soudu, protože žádná použitelná a přiléhavá judikatura k podobnému případu neexistuje. Proto argumentovali pouze uvedeným judikátem Ústavního soudu, který byl vydán, aniž by předtím bylo ve stejné věci rozhodnuto Nejvyšším soudem (tudíž nebylo možno zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu ani v této velmi podobné věci). V rozhodování dovolacího soudu tedy podobná otázka dosud řešena nebyla. Jedná se o otázku, **zda může odvolací soud odejmout věc soudci, který rozhodl na základě platného zákona, pečlivého dokazování a rozhodnutí podložil vyčerpávající argumentací a odůvodněním, pouze proto, že odvolací soud upřednostňuje zájmy určité mocenské skupiny a prosazuje svůj svévolný a zákonem nepodložený výklad a právní názor, který odpírá druhému účastníku řízení soudní ochranu jeho základních práv a svobod** (a zasahuje též do jeho práva na účinný prostředek nápravy proti porušení svých lidských práv ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod).

17. V uvedeném případě Ústavního soudu byla touto mocenskou skupinou „justiční mafie" a odpíraným a nechráněným právem [redacted] mj. její právo na svobodu projevu. V tomto projednávaném případě je mocenskou skupinou lékařská lobby[1] vyvíjející tlak na své neomezené a paternalistické rozhodování o zdravých jedincích v souvislosti s porodem. Porušeným a nechráněným právem stěžovatelů je jejich osobní svoboda, domovní svoboda, lidská důstojnost, soukromý a rodinný život, právo na zdraví nezletilého a rodičovská práva matky.

18. Dovolání bylo tedy přípustné, protože napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

19. Nejvyšší soud k potvrzení skutečnosti, že dovolání odmítl oprávněně, odkázal na svá dvě rozhodnutí a upozornil, že proti jednomu z nich (sp. zn. 29 Cdo 2488/2013) byla podána ústavní stížnost, která byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3524/13. Při nahlédnutí do tohoto usnesení ovšem vyšlo najevo, že Ústavní soud neposuzuje podmínku vymezení přijatelnosti dovolání tak striktně jako Nejvyšší soud. Naopak **z usnesení Ústavního soudu vyplývá, že při neuvedení požadované náležitosti je možné dovolání vykládat podle jeho obsahu** a odkazuje na ustanovení § 41 odst. 2 o. s. ř. (bod 14. usnesení).

20. Je potřeba se zabývat **smyslem a účelem požadavku na vymezení přípustnosti dovolání**. Uvádí se, že smyslem a cílem je vyšší kvalita zpracování dovolání a snížení nápadu Nejvyššího soudu a jeho možnost věnovat se pouze důležitým případům, neboť v případech, kdy dovolatelé na základě rešerše rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a studia judikatury dospějí k závěru, že dovolání nemá v jejich případě šanci na úspěch, dovolání nepodají. Naopak smyslem a účelem vymezení přípustnosti jistě není, aby dovolatelé uváděli pouhou citaci ustanovení § 237 o. s. ř. a tím tento požadavek naplnili.

21. Striktní požadavek na explicitní vymezení přípustnosti dovolání v případě stěžovatelů se míjí s jeho smyslem a účelem. V daném případě neexistuje žádná relevantní judikatura Nejvyššího soudu, proto stěžovatelé žádnou necitovali a nemohli se s ní ani nijak argumentačně vypořádat. Namísto toho v dovolání rozvedli judikát Ústavního soudu. **Tvrzení Nejvyššího soudu, že z důvodu chybějícího vymezení přípustnosti formulkou, že přípustnost spočívá v dosud nevyřešené otázce, nelze dovolání projednat, je nepřípustným přepjatým formalismem. Ve skutečnosti projednání dovolání nic nebránilo. Vzhledem k tomu, že účelem soudů je poskytovat ochranu právům a oprávněným zájmům účastníků řízení, je uvedený formalismus v rozporu se smyslem dovolání.**

IV. Porušení práva na zákonného soudce a účinný prostředek nápravy

22. Usnesením Nejvyššího soudu o odmítnutí dovolání i předcházejícím usnesením Vrchního soudu v Olomouci došlo k **porušení práva stěžovatelů na zákonného soudce** v rozporu s čl. 38 odst.

[1] Zde je potřeba připomenout zásadní informaci ze spisu, že Česká lékařská komora v tomto případě neváhala se nezákonně dostat do zdravotnických dokumentací stěžovatelů, aby pak nechala zpracovat zcela jednostranný posudek ve prospěch záchranné služby a předala jej jejím zástupcům pro použití v soudním řízení. Tudíž termín lékařská lobby je zcela na místě, pokud nejde o označení příliš mírné.

1 Listiny základních práv a svobod a **porušení jejich práva na účinný prostředek nápravy proti porušení svých lidských práv** ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Došlo také k porušení pravidla v čl. 95 Ústavy, že soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou.

23. Nejvyšší soud ve svém obiter dictum uvedl, že odnětí případu stěžovatelů soudci proběhlo v souladu se zákonem. Přitom citoval z rozhodnutí Ústavního soudu IV. ÚS 956/09, na které odkazovali v dovolání stěžovatelé. Nejvyšší soud uvedl, že Ústavní soud konstatoval, že použití ustanovení § 221 odst. 2 o. s. ř. přichází v úvahu pouze tehdy, je-li *důvod k obavě, zda by řízení skončilo odpovídajícím způsobem, pokud by se konalo před týmž senátem (samosoudcem) či soudem*. Podle Nejvyššího soudu se právě o takový případ jedná, když soudce nerespektoval závazný právní názor zřetelně a konkrétně vyslovený odvolacím soudem.

24. Nejvyšší soud ovšem při tuto citaci z provedeného testu proporcionality v nálezu Ústavního soudu vytrhl z kontextu. Ústavní soud zde uvádí, že zamýšleným cílem ustanovení, které umožňuje odejmout věc soudci prvního stupně odvolacím soudem, je ochrana práva na spravedlivý proces a práva na projednání v přiměřené lhůtě. Podle Ústavního soudu *„Ustanovení § 221 odst. 2 občanského soudního řádu řeší situace, kdy soudce soudu prvního stupně, jemuž byla věc přidělena,* ***není schopen zakončit řízení zákonným způsobem****. Předmětné ustanovení tedy* ***chrání účastníky řízení před průtahy vzniklými v důsledku nesprávného postupu soudu prvního stupně*** *a umožňuje jim domoci se ochrany svých práv."*

25. Kromě toho Ústavní soud k předmětnému ustanovení uvádí, že *„kvůli možnému ohrožení ústavně zaručeného práva na zákonného soudce musí být soudy vykládáno ústavně konformně a k jeho použití může být přikročeno pouze výjimečně."*

26. Tyto požadavky Ústavního soudu nebyly v případě stěžovatelů nejenže reflektovány, ale dokonce napadená rozhodnutí jsou s nimi v přímém rozporu. V projednávaném případě **zde nebyla obava, že by soudce Michal Ryška nebyl schopen zakončit řízení zákonným způsobem**, neboť on rozhodl právě na základě ustanovení zákonů. Podle všeho **zde naopak byla obava odvolacího soudu, že řízení bude zakončeno pravomocně zákonným způsobem, jenž se příčil preferencím odvolacího soudu ohledně toho, kdo má ve sporu uspět**.

27. Je nepřijatelné, v rozporu s ústavně konformním výkladem ustanovení § 221 odst. 2 o. s. ř. a především v rozporu s čl. 95 Ústavy (vázanost soudce zákonem a mezinárodními smlouvami), aby soudci prvního stupně byla odňata věc z toho důvodu, že nerespektoval právní názor odvolacího soudu, který ovšem nemá žádný zákonný podklad, který představuje pouze přání soudců odvolacího soudu o tom, jak by podle jejich subjektivního názoru měly být právní vztahy uspořádány a který hrubě zasahuje do práva stěžovatelů na účinný prostředek nápravy proti porušení jejich základních lidských práv ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

28. Odvolací soud jako důvody pro odnětí věci soudci Michalu Ryškovi shledal:

a) pochybení při nedodržení závazných kasačních pokynů odvolacího soudu;
b) vedení nepřípustné polemiky s rozhodnutím odvolacího soudu;

což údajně vede k závěru, že soudce není schopen zajistit bezchybný a bezprůtahový postup soudu prvního stupně při projednání a rozhodnutí věci.

29. Odvolací soud uvádí, že *„nelze připustit ani tolerovat, aby na řádné a zákonné projednání a rozhodnutí ve věci měla jakýkoliv vliv averze soudu prvního stupně vůči kasačnímu rozhodnutí nadřízeného soudu."* Když odhlédneme od otázky, který soud ve skutečnosti trpí averzí, je potřeba rozvést odůvodnění odvolacího soudu k důvodům odnětí věci:

30. Co se týče nedodržení závazných kasačních pokynů odvolacího soudu, pak odvolací soud požadoval doplnění dokazování o zjištění podrobného skutkového stavu a jeho podrobení znalcem v oboru neonatologie. Toto soudce Michal Ryška **bezezbytku a pečlivě splnil** a ani odvolací soud **nespecifikoval, v čem by v této oblasti měl pochybit**.

31. Dále odvolací soud požadoval, aby s ohledem na důkazy soud posoudil skutkový stav a přijal právní závěry. To **rovněž bylo splněno** a **soudce své závěry podrobně a precizně rozvedl na několik desítek stran**. K tomu je ještě třeba zdůraznit, že posoudil důkazy ve světle principu **ústnosti a bezprostřednosti** v soudním řízení, kdy na rozdíl od soudců odvolacího soudu byl přítomen výslechů svědků a udělal si dojem o jejich věrohodnosti.

32. Postoj soudců odvolacího soudu se nutně jeví tak, že si udělali svoji představu o „správném" řešení případu založenou nikoliv na objektivních důkazech, ale na předsudcích vůči domácím porodům a na manipulacích většiny lékařské veřejnosti v médiích o údajné rizikovosti porodů doma a na nepřípustném paternalismu (jenž v rozhodnutí kritizoval právě soudce Ryška), a to bez ohledu na platnou zákonnou úpravu a ústavně i mezinárodními smlouvami založená práva stěžovatelů. **S ohledem na to, že soudce Michal Ryška po důkladném doplnění dokazování dospěl ke stejnému závěru, že došlo k zásahu do osobnostních práv stěžovatelů, a to s kvalitní a pečlivou argumentací a odůvodněním, zvolili soudci odvolacího soudu protiústavní způsob odnětí věci tomuto soudci, aby prosadili svůj zákonem nepodložený a svévolný výklad a odepřeli stěžovatelům ochranu svých práv.**

33. Účelovost až absurdnost postupu odvolacího soudu dokresluje tvrzení, že soudce Ryška *„není schopen zajistit bezchybný a bezprůtahový postup"*. Přitom s ohledem na složitost věci vedl soudce Ryška řízení extrémně rychle v porovnání s podobnými případy jiných soudců.

34. Nelze než shrnout, že odnětí věci stěžovatelů jejich zákonnému soudci Michalu Ryškovi bylo provedeno v rozporu s účelem ustanovení § 221 odst. 2 o. s. ř. a nikoliv ústavně konformně.

V. Návrh

35. Stěžovatelé navrhují, aby Ústavní soud usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2011 č. j. Cdo 292/2014-493 a usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2013 č. j. 1 Co 44/2013-437 zrušil.

[redacted]

v z. David Zahumenský, advokát

Přílohy:

Plná moc

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2014 č. j. Cdo 292/2014-493

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2013 č. j. 1 Co 44/2013-437

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2011, č. j. 24 C 3/2011-82